

මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාවෙන් කියවෙන හෙට දවසේ උද්ධමනය සහ ආර්ථික වර්ධනය¹

1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත යටතේ ක්‍රියාත්මක වූ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පසුගිය වසරේ සැප්තැම්බර් මස 15 දින සිට 2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත යටතේ ක්‍රියාත්මක වේ. අනෙකුත් ප්‍රධාන සංශෝධන අතර ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත මගින් සිදු වූ එක් ප්‍රධාන වෙනස්කමක් වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් ප්‍රතිපත්ති රාමුව නම්‍යශීලී උද්ධමන ඉලක්කකරණ රාමුවක් ලෙස නෛතිකව හඳුනා ගැනීමය. එහිදී දේශීය මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීම යන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රමුඛ අරමුණ ඉටුකර ගනිමින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති මණ්ඩලය විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. මහ බැංකුව විසින් ගත් මුදල් ප්‍රතිපත්ති තීරණ සහ එම තීරණ ගැනීමට මුල් වූ සාධක මෙන්ම එමගින් අපේක්ෂා කරනු ලබන ප්‍රතිඵල පිළිබඳව නිවැරදි පැහැදිලි කිරීමක් මෙන්ම උද්ධමනය පිළිබඳ පුරෝකථන ආර්ථිකයේ සියළු කොටස්කරුවන් වෙත ලබාදීම සඳහා වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බවට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනතේ දක්වා ඇත. මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාව මගින් එම නෛතික අවශ්‍යතාව ඉටුවේ.

මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාව මගින් ප්‍රධාන වශයෙන් ආර්ථිකයේ ඉදිරි දැක්ම පිළිබඳවද සාකච්ඡා කෙරේ. විශේෂයෙන්ම දේශීය මිල ස්ථායීතාව සහ ආර්ථික වර්ධනයේ ඉදිරි දැක්ම මෙම වාර්තාව මගින් නිරූපණය කෙරේ. එසේම, මහ බැංකුව මුදල් ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගැනීමේ දී සලකා බලනු ලබන සාධක, එම ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගැනීමේ තාර්කිකත්වය මෙන්ම එම ප්‍රතිපත්ති වලින් බලාපොරොත්තුවන අභිප්‍රායයන් පිළිබඳ මහජනතාවට හා මූල්‍ය වෙළඳපොළට වඩාත් විනිවිදභාවයකින් යුක්තව දැනුම්දීම තුළින් මහ බැංකුව තම ප්‍රමුඛ අරමුණු ළඟා කරගැනීමට පවතින වගවීම නිරූපණය වේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වසරක් තුළදී මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තා දෙකක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය. ඒ අනුව 2024 වසරේ පළමු මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාව 2024 පෙබරවාරි 15 වැනි දින ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබූ අතර මෙම ලිපිය මගින් එම මුදල් ප්‍රතිපත්ති වාර්තාවේ අඩංගු ප්‍රධාන කරුණු පිළිබඳ කෙටි විග්‍රහයක් දක්වා ඇත.

උද්ධමනය

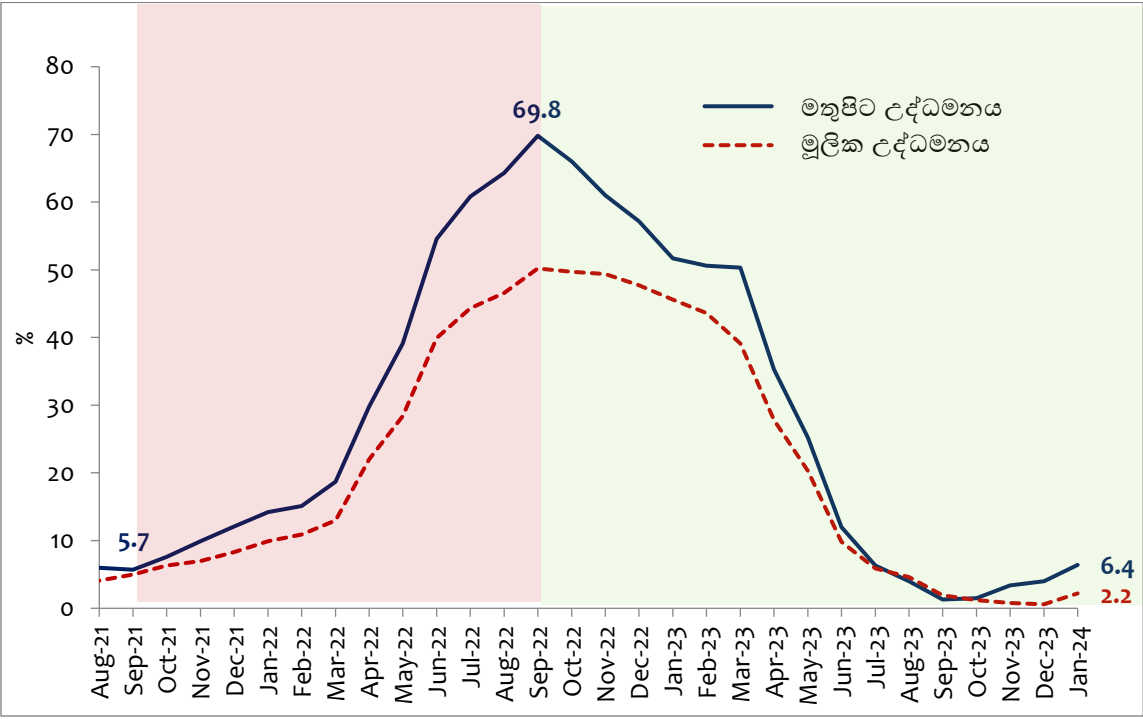
නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය මුහුණදුන් අතිශය අභියෝගාත්මක වසර 2022 වසර වේ. ආර්ථික අර්බුදයෙන් අනතුරුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ රජය ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්තිය තීරණ හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව ළඟාකර ගැනීමේ ලකුණු පෙන්නුම් කරන ලදී. 2022 වසරේ දී ඉතිහාසයේ ඉහළම උද්ධමනය වාර්තා කිරීමෙන් අනතුරුව වසරක් තුළ

¹ ප්‍රකාශිත අදහස් ලියුම්කරුගේ අදහස් වන අතර ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් අවශ්‍යයෙන්ම පිළිබිඹු නොවේ.

2023 ජූලි මාසයේදී සියයට දහයට අඩු තනි ඉලක්කමක අගයක් ළඟා කර ගැනීමට හැකි වූ අතර 2023 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයේ දී එය සියයට 1.3ක අගයක් දක්වා අඩු විය.

කෙසේ වෙතත්, අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වයන් මත දේශීය සැපයුම් ජාලයට එල්ල වූ බාධා හේතුවෙන් 2023 වසරේ අවසානයේ දී අපේක්ෂා කළ පරිදි උද්ධමනය යම් වැඩිවීමක් පෙන්වුණි. කළ අතර රජය විසින් භාණ්ඩ හා සේවා මත පැවති එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතය ඉහළ දැමීම හා එම බදුවලට කලින් අදාළ නොවූ යම් භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රමාණයක් බදු ගණනය කිරීමේ දී අදාළ කර ගැනීමත් සැපයුම් අංශයේ බාධා තවදුරටත් පැවතීමත් හේතුවෙන් 2024 ජනවාරි මාසයේ සිට කෙටි කාලීනව උද්ධමනය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ඉලක්කගත සියයට 5 මට්ටමට වඩා යම් වැඩිවීමක් සිදුවනු ඇත. කෙසේවෙතත් මෙවැනි හේතූන්මත උද්ධමනයෙහි අපේක්ෂිත තාවකාලික වැඩිවීම ආර්ථිකයේ උද්ධමනය දීර්ඝකාලයක් පුරාවට අඛණ්ඩව වැඩිවී ඉහළ අගයක පැවතීමට බලපෑමක් ඇති නොවේ. ඒ අනුව, 2024 සැප්තැම්බර් මාසය දක්වා උද්ධමනය යම් වැඩිවීමක් සිදුවී වසර අවසානය පමණ වනවිට මහ බැංකුව අපේක්ෂා කරන සියයට 5ක මට්ටමකට ළඟා වනු ඇත.

01 රූප සටහන: මතුපිට සහ මූලික උද්ධමනය (කො.පා.මි.ද., වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය, %)

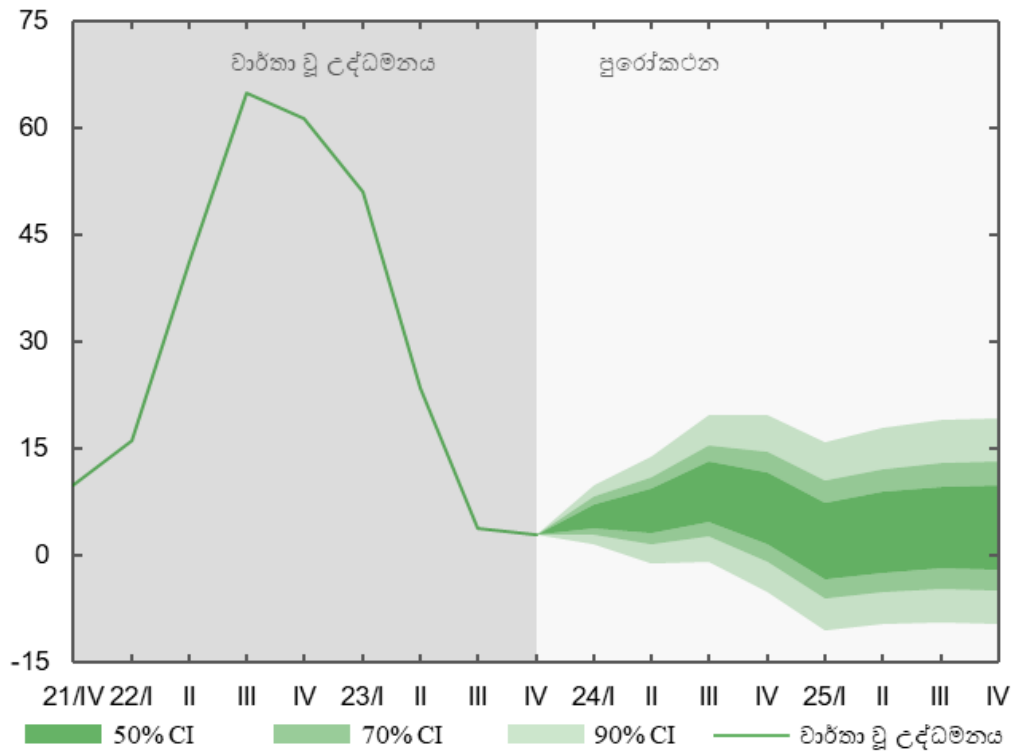
මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

ගෝලීය ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය ද ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනයට බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. නුදුරු කාලයේ දී ගෝලීය බලශක්ති මිල ගණන් සමස්තයක් ලෙස ස්ථායීව පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. කෙසේ වෙතත්, භූ දේශපාලනික තත්ත්වය මත මෙම ස්ථායීතාව අහිමිවීමේ ඉහළ

අවධානමක් පවතියි. එසේම, විශේෂයෙන්ම නිරන්තරයෙන්ම මිල වෙනස් වන ආහාර ද්‍රව්‍යවල මිල ගණන් 2024 වසරේ දී ගෝලීය වශයෙන් ඉහළ මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන අතර ගෝලීය වශයෙන් ලෝක ආහාර උද්ධමනය ඉහළ යෑමක් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

උද්ධමනය තීරණය වීමට බලපාන ප්‍රධාන තවත් එක් කරුණක් ලෙස උද්ධමන අපේක්ෂා දැක්විය හැකිය. උද්ධමන අපේක්ෂා ලෙස හඳුන්වන්නේ පාරිභෝගිකයන්, ව්‍යාපාරිකයන්, ආයෝජකයන් හා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් අනාගතයේ අපේක්ෂා කරන උද්ධමනය පිළිබඳ ඔවුන්ගේ වටහා ගැනීමයි. ඉතා ඉහළ අගයක සිට උද්ධමනය වසරක් වැනි කෙටි කාලයක් තුළ තනි ඉලක්කමක මට්ටමකට ගෙන ඒම තුළ ආර්ථිකයේ කොටස්කරුවන්ගේ ඉදිරි උද්ධමන අපේක්ෂා බොහෝ දුරට ඉතා හිතකර මට්ටමක පවතියි. එසේම, ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුදල් අමාත්‍ය වරයා සහ මහ බැංකුව අතර අත්සන් කොට ඇති ගිවිසුම අනුව මහ බැංකුව සියයට 5ක උද්ධමන ඉලක්කයක් සපුරාගත යුතු බැවින් ආර්ථිකයේ කොටස්කරුවන්ගේ උද්ධමන අපේක්ෂා තවදුරටත් හිතකර තත්ත්වයකට පත් කිරීමට සමත් වී ඇත.

02 රූප සටහන: මතුපිට උද්ධමනයේ පුරෝකථන (කාර්තුමය, කො.පා.මි.ද., වාර්ෂික ලක්ෂ්‍යමය, %)

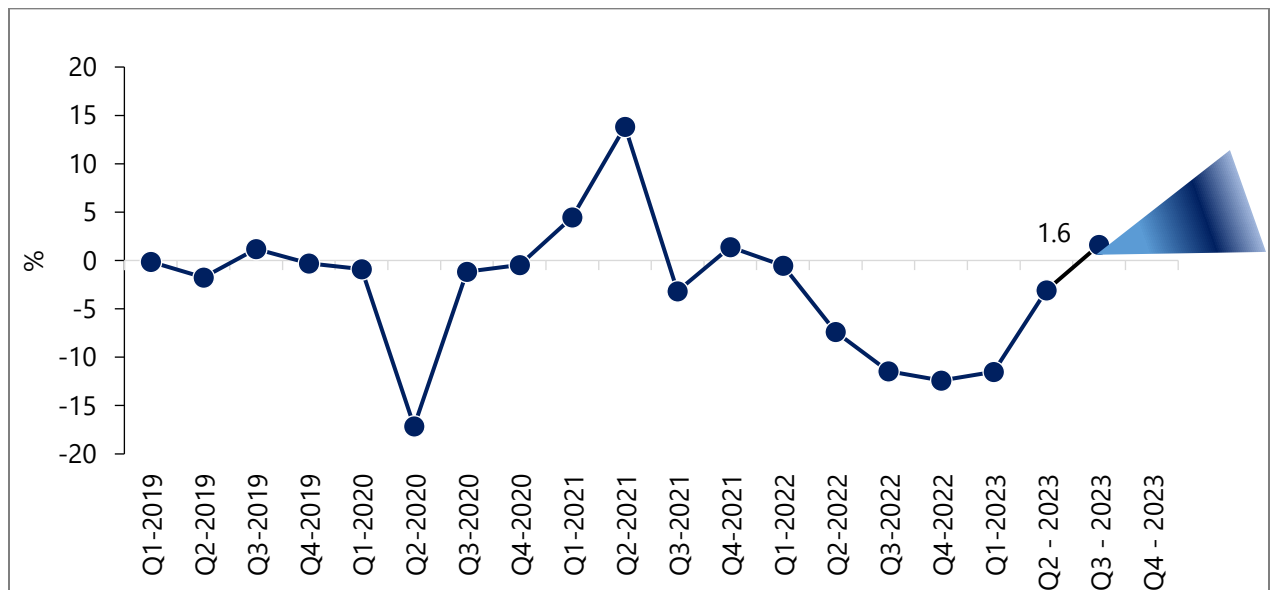
මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු කාර්යමණ්ඩල පුරෝකථන

ආර්ථික වර්ධනය

කාර්තු භයකට පසුව 2023 වසරේ තුන්වන කාර්තුවේ දී ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය සුළු ධන ආර්ථික වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලද අතර සිව්වන කාර්තුවේ දී ද ධන ආර්ථික වර්ධනයක් වාර්තා කරනු ඇති බවට අපේක්ෂා කරයි. 2023 පළමු භාගයේ දී ඉහළ ආර්ථික සංකෝචනයක් (සෘණ වර්ධනයක්) වාර්තා කිරීම හේතුවෙන් 2023 වසරේ දී ද ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය සෘණ වර්ධනයක් පෙන්වුම් කරනු ඇති බවට දත්ත අනුව පෙනී යන නමුත් එම ආර්ථික සංකෝචනය 2022 වසරේ සිදු වූ ඉහළ අගයට වඩා ඉතා අඩු සංකෝචනයක් වනු ඇත. කෙසේ වෙතත් මහ බැංකුවේ පුරෝකථනවලට අනුව 2024 වසරේ දී වාර්ෂික ආර්ථික වර්ධනය ධන අගයක් ගනු ඇත. මැදි කාලීනව ආර්ථිකය සිය වර්ධන මාවතට ප්‍රවේශ වෙමින් ආර්ථිකයට ලඟා කර ගත හැකි වර්ධන මට්ටම (විභව නිමැවුම මට්ටම) කරා ළඟා වනු ඇත.

මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ලිහිල් කිරීම හරහා සමස්තයක් ලෙස වෙළඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩු වීම තුළින් මුදලේ පිරිවැය අඩු වීම සිදු වෙනු ඇත. ඒ තුළින් බැංකු පද්ධතියෙන් පෞද්ගලික අංශය වෙත ලබාදෙන ණය ප්‍රසාරණය වී එමගින් ආර්ථික වර්ධනයට අවශ්‍ය සහාය සපයනු ඇත. එසේම, විශේෂයෙන්ම පෞද්ගලික අංශයේ නව ආයෝජන මෙන්ම පරිභෝජනය වැඩිවීම ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් උත්තේජනය කිරීමට හේතුවනු ඇත. එමෙන්ම සංචාරක කර්මාන්තය හා ඒ ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් වර්ධනය, ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ධනාත්මක වර්ධනයට බලපානු ඇත. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රධාන වශයෙන් අපගේ අපනයන වෙළඳපොළ අපේක්ෂිත මට්ටමින් වර්ධනය නොවීම තුළ අපනයන අංශය තුළින් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථික වර්ධනයට බලපාන බලාපොරොත්තු වන ධනාත්මක බලපෑම සිදු නොවීමේ අවදානමක් පවතියි. රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය සාපේක්ෂ වශයෙන් ඉතා දැඩි තත්ත්වයක පැවතීම ආර්ථික වර්ධන වේගය අඩු කිරීමට හේතුවක් වනු ඇත.

03 රූප සටහන: මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධනය

මූලාශ්‍රය: ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව

පුරෝකථන සඳහා පවතින අවදානම්

උද්ධමනය හා ආර්ථික වර්ධනය පුරෝකථනය කර ඇති අගයන්ට වඩා වෙනස් වීමේ අවදානමක් ද නිරතුරුව පවතියි. ආනයන සීමා ඉවත් කිරීම තුළින් මිල තරඟකාරීත්වය ඇති වී දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය වන යම් යම් භාණ්ඩවල මිල ගණන් පහළ යෑම සිදුවිය හැකිය. උද්ධමනයට සාපේක්ෂව ආදායම් වැඩි නොවීම හේතුවෙන් දිගු කාලයක් පුරාවට මහජනතාවගේ මිලදී ගැනීමේ හැකියාව දුර්වල මට්ටමක පැවතීම තුළින් ආර්ථිකයේ අළුතින් ඉල්ලුමක් නිර්මාණය නොවීම සිදුවිය හැකිය. එසේම සැපයුම් අංශයේ බාධා අවම වීම තුළින් සැපයුම් යථා තත්ත්වයට පත්වීම මත මිල ගණන් පහළ යෑමේ හැකියාව ද ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවතියි. මෙම අවදානම් හේතුවෙන් ආර්ථිකයේ උද්ධමනය පුරෝකථනය කරන ලද ප්‍රමාණයට වඩා අඩු වීමේ හැකියාව පවතියි. කෙසේ වෙතත්, බදු සංශෝධන හේතුවෙන් භාණ්ඩ හා සේවා මිලට සිදුවන වක්‍ර බලපෑම පුරෝකථනය කළ ප්‍රමාණයට වඩා වැඩිවීමේ බලපෑමක් පැවතිය හැකිය. මේ අතර, ගෝලීය වෙළඳපොළේ බලශක්ති මිල ඉහළ යාමේ දැඩි අවදානමක් ද පවතියි. මෙවැනි හේතු ශ්‍රී ලංකාවේ උද්ධමනය පුරෝකථනය කර ඇති ප්‍රමාණයට වඩා ඉහළ අගයක් ගැනීමට බලපෑම් ඇති කළ හැකිය.

ආර්ථික වර්ධන පුරෝකථනයන් කෙරෙහි ද යම් අවදානම් පවතියි. බුද්ධි ගලනය හා පුහුණු ශ්‍රමිකයින් දේශීය ආර්ථික කටයුතු සඳහා ප්‍රමාණවත් නොවීම, ජාත්‍යන්තර වශයෙන් භූ දේශපාලනික ගැටුම් වර්ධනය වීම, ප්‍රධාන වශයෙන් සංවර්ධිත රටවල්වල ආර්ථික වර්ධනය දුර්වල වීම වැනි හේතු මෙන්ම ආර්ථිකයේ පවත්නා ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතා නිවැරදි නොවීම වැනි කාරණා ආර්ථික වර්ධනය තවදුරටත් අඩු කිරීමට බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. අපේක්ෂා කරන මට්ටමට වඩා සංචාරක අංශය ශීඝ්‍ර වර්ධනයක් අත්පත් කර ගැනීම, ආනයන මත ක්‍රියාත්මක වූ දේශීය ආර්ථික කටයුතු නැවත ඉතා ඉක්මණින් ශක්තිමත් වීම හා කොළඹ වරාය නගරයේ ආර්ථික කටයුතු පුළුල්වීම වැනි ධනාත්මක බලපෑම් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ වර්ධනය තවදුරටත් වැඩිවීමට උපකාර වනු ඇත.

විශේෂයෙන්ම, ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ ඉදිරි දැක්මට ප්‍රධාන වශයෙන්ම බලපානු ලබන ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල සමග සිදුකරනු ලබන වැඩපිළිවෙළ ක්‍රියාත්මක කිරීමත් එහි අන්තර්ගත ආර්ථිකයේ ව්‍යුහාත්මක දුර්වලතා ඉවත් කිරීමට අදාළ කටයුතු සිදු කිරීමත් අත්‍යවශ්‍ය වනු ඇත. එසේ නොවුනහොත්, ජාත්‍යන්තර විශ්වාසය හා ආයෝජක විශ්වාසය බිඳ වැටීම තුළින් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය ඉතා අවදානම් තත්ත්වයකට පත්විය හැකිය.

~ End ~